

Maleren
Rasmus Christiansen

Sommergæst i Hjarbæk

Kildehenvisninger:

Samtaler med Arne Jensen, Hjarbæk.

Samtale med Olaf Villumsen, Løgstrup.

Samtale med Poul Villumsen, Vordegaard.

Weilbachs Kunstnerleksikon.

»Samleren« nr.1 1928. Maleren Rasmus Christiansen:
Minder om samvær og samarbejde med Lauritz Tuxen.

Bogen »Landbohistoriske billeder« Akvarelsamlingen på Tune Landboskole.
Landbrugets Informationskontor. 1978.

»Avisens håndskrift«. Hans Edvard Nørregård-Nielsen. 1983

»Masker fra Det Kongelige Teater, Dagmar-teatret, Folketeatret og Kasino
i sæsonerne 1898-1900 tegnede til Politiken.«

»Teatrets tegninger« Udstillingskatalog fra Gl.Holtegaard 1983.

Politikens kronik: Maleren Rasmus Christiansen.

Indtryk fra hans udstilling. 18.januar 1913. Forfatter Nicolaus Lutzthøft.

Nationaltidendes nekrolog. 12.november 1940. Forfatter Sigurd Schultz.

Besøg på Teatermuseet i København, Københavns Bymuseum og
Vejle Kunstmuseum.

Maleren Rasmus Christiansen 1863 – 1940

Sommergæst i Hjarbæk.

På Løgstruphøje Ældrecenter hænger et større antal oliemalerier udført af maleren Rasmus Christiansen. Mange af dem daterede 1931 eller 32. Alle med undtagelse af et selvportræt har motiver fra landskaberne omkring Hjarbæk Fjord. Billederne er velmalede og skildrer landskaberne meget nøje, sådan som maleren så dem. Man kan i dag nemt se, hvor malerens ståsted har været og sammenligne med nutidens landskab. I de fleste af motiverne spiller sortbroget kvæg en stor rolle. Ikke bare som elementer i kompositionen, men som gennemarbejdede og vellignende skildringer af hvert enkelt dyr. Maleren er tydeligvis særdeles velskolet. »Rasmus Kryds« blev han kaldt. Efter signaturen på billederne, som gerne var –R×CHR– I den flg.tekst benævnt RC.

På Vordegaard findes en malet frise på to af avlsbygningerne ind mod gårdsrummet. De er udført i 1916 på grundlag af RCs kartonner, som stadig findes. Frisens motiver er livet på gården med dyrene hjemme og på dyrskuer. Udført i samme naturalistiske stil, som vi kender fra malerierne. Gårdens daværende ejer Valdemar Villumsen var foregangsmand i arbejdet med fremavl af sortbroget kvæg. Hans søn Olaf Villumsen fortsatte dette arbejde og tog også hånd om RCs frise, som af maleren Troels Trier blev restaureret i 1943 og i 1954 af sønnen Holmer Trier. Også i 1967, -82 og i 92 blev der arbejdet på bevaring af frisen, som stadig kan ses, men

igen trænger meget til restaurering. I dag ejes Vordegaard af Olaf Villumsens søn, Poul Villumsen og har ubrudt været på denne slægts hænder i ca. 400 år.

I hele perioden fra 1916 til RCs død i 1940 kom han regelmæssigt og arbejdede på Hjarbækegnen. At dømme efter billederne har det været om sommeren og vi ved, at han har haft lange ophold på Hjarbæk Kro og i den forbindelse har afholdt udstillinger og prøvet at sælge nogle billeder. Han kaldte af og til lidt selvironisk sine landskabsbilleder for »Erhvervsmaleri«. En del af billederne blev på kroen, måske som betaling for opholdet. Kroens ejer Rasmus Jensen og senere Rosa og Asta, gav billederne til Løgstruphøje.

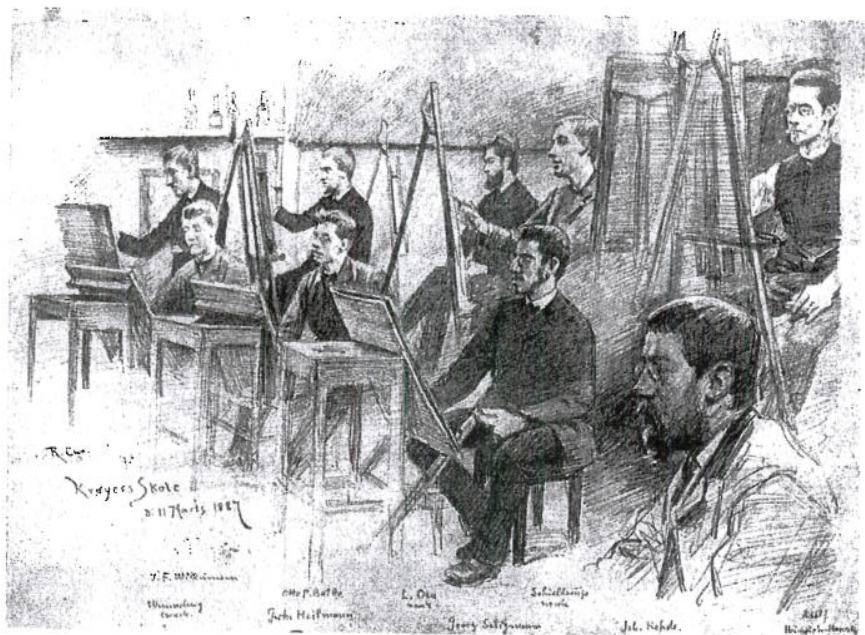
I det forløbne år har der været mange af RCs landskabsbilleder til salg. Mange via net-auktionen Lauritz.com og nogle hos Bruun Rasmussens Auktioner. Hjarbæk Kro har købt tre malerier. To af dem med lokale motiver.

Gennem samtaler med Arne Jensen, tidligere havnefoged og fisker i Hjarbæk, har jeg søgt efter mere viden om RCs liv i Hjarbæk. Arne var 14 år da RC døde og husker kun en enkelt gang at have talt med RC. Det var en snak om Arnes kaniner, som han havde på stejlepladsen.

Hvem var RC? Hvad var hans baggrund. Hvad lavede han når han ikke var på Hjarbækegnen? Ja, spørgsmålene trænger sig på og svarene viser sig at være meget overraskende. RC var en kunstner, som spredte sig meget. Billederne på Løgstruphøje og Vordegaard viser kun et lille hjørne af hans arbejdsfelt.

RC er født i 1873 i Bjertrup nær Hørning. Som 14 årig kom han i lære i Århus som bygningsmaler. Straks efter endt håndværkerlære begyndte han som 18 årig i efteråret 1881 på Kunstakademiets Malerskole i København. Nu sker der noget. Der ligger en oprører gemt i RC. – Jeg citerer et uddrag fra Nationaltidendes nekrolog den 12. nov. 1940:

»De unge Malere var dengang meget utilfredse med det høje Akademis Undervisning, og da Johan Rohde Året efter fik stiftet de frie Kunstsckoler, meldte Rasmus Christiansen sig som en af de første, og blev Elev af Lauritz Tuxen, skønt han havde

løst skolekort til Akademiet for Efterårssemestret 1882. Forholdene må virkelig have været dårlige på Akademiet, siden en betænksom Mand som han, kunne gøre sådan noget.» – Jeg citerer videre fra nekrologen:

»For Resten fortsatte han Venskabet med Johan Rohde. Det bør noteres, at de en Tid delte Atelier sammen på Frederiks Kirkeplads (eller »Marmorpladsen«, som den hed dengang). Her arrangerede de to i Forening med bl.a. Vilhelm Hammershøj, Fritz Syberg, Joakim Skovgaard og Jul.Poulsen i Aaret 1888 den Udstilling, som blev Forløberen og den første Begyndelse til Den Frie Udstilling.« Citat slut.

RC har selv i nogle erindringer trykt i bladet »Samleren« i 1928 skildret dette kunsthistoriske oprør 46 år tidligere i 1882. – Nu giver jeg ordet til RC i flg. citat:

»Rohde samlede så alle dem, der på dette Tidspunkt ville og turde bryde med Akademiet, i alt en halv Snes Stykker, og vi fik altså gratis Lokale og Undervisning, men Modeller og Brændsel måtte vi selv betale. På Akademiet var det dengang forbudt at arbejde efter nøgen kvindelig Model, et Forbud, som Nutidens Malere vist vanskelig kan begribe. Man sagde, at det var et Forlangende af Dronningen, som var Protektrice for Akademiet og anså Studiet efter kvindelig Model for umoralsk! Naturligvis begyndte Oprørsflokken straks med kvindelig Model, hvilket yderligere øgede dens Ry for Forvornhed.« Citat slut.

RCs lærer Lauritz Tuxen fik store og dyre bestillingsarbejder. Mange for Europas kongehuse. Allerede i 1883 hyrede Tuxen RC som medhjælper ved udførelsen af et stort loftmaleri på Frederiksborg Slot. Titlen var «Venus Triumf». RC må have gjort det godt, for da Tuxen i 1897 skulle male en pompøs procession, samt et gardenparty i Buckingham-Palace's have ved Dronning Victorias 60 års regeringsjubilæum i London blev han igen medhjælper. Med hovedvægt på at male optogets mange heste. Her oplevede han lidt af hvert og kom ind de fine steder. – Om dette skriver RC i »Samleren« i 1928. – Jeg giver igen RC ordet:

»Da vi Aaret efter (i 1898) kom til London igen for at gøre de to Malerier færdige ... fik Tuxen anvist Atelier i selve St.James Palace, hvor vi havde den store Banqueting Hall på 1.Sal til Processionsbilledet og en Havesal i Stueetagen til Havebilledet. I Parken udenfor havde jeg mine Hestemodeller, dem fra de kgl.Stalde var så fromme, at de som oftest ikke rørte sig under Seancerne, især var daværende Prins af Wales, senere Kong Edward d.VII's Hest den mest eksemplariske Model. Groomen spurgte, hvorledes den skulle stå, hvorpå han rettede den ind, lagde Tøjlerne over Halsen og satte sig selv i Skyggen og røg Cigaretter, medens jeg malede.« – Et andet sted i »Samleren« skriver RC videre:

»Til Brug for Udarbejdelsen af Processionsbilledet havde Prinsen af Wales stillet en mægtig Kuffert til Raadighed, fyldt med Alverdens Ordensdekorationer, samt en Mængde Uniformsgenstande, og han var meget interesseret i at enhver af de

fyrstelige Deltagere i Processionen fik, hvad der kunne tilkomme ham af ordener.«
Og RC fortsætter:

»Jeg stod undertiden Model for Tuxen, medens han malede en eller anden Uniform eller Bispekaaber, hvoraf der var nogle meget smukke. En dag stod jeg i en meget pragtfuld engelsk Feldmarschal Uniform med Ryggen mod Lyset, da den danske Gesandt Kammerherre Bille kom på Besøg; da han fik Øje på mig, kom han heni-mod mig med ærbødig Reverens i den Tro, at han havde en virkelig Feldmarschal for sig. Da han opdagede fejltagelsen blev han flov og aabenbart gal i Hovedet over, at have ladet sig narre, men det kunne jeg da ikke gøre for. Tuxen grinede, hvilket ikke gjorde Sagen bedre, og han tog temmelig hurtigt Afsked.« Citat slut.

Ved disse assistentopgaver var RC jo anonym og styrkede ikke sin egen position, som kunstner. Men han var virksom. Allerede i 1883 debuterede han som tyveårig på Charlottenborgs Juleudstilling med et landskab fra Hardanger og var livet igennem en flittig udstiller på Charlottenborg, hvor han udstillede 57 gange med i alt 180 arbejder. Han blev kendt for sine billeder af heste og kvæg, samt scener fra dyrskuer. Mange imponerende billeder af flotte præmietyre fandt en plads på udstillingsvæggene. Billederne blev solgte, og jeg tror det var disse billeder, som RC for sjov kaldte sit »erhvervsarbejde«.

Soldater og deres dragter var en anden motivkreds, som interesserede RC, både som maler og tegner. Han havde et skarpt blik for dragter og brugsgenstande og blev en meget brugt illustratør.

Punch og Klods Hans og andre af datidens humoristiske blade gjorde i 1890'erne flittigt brug af RCs evner som tegner. I 1898 blev han ansat som tegner ved Politiken. Her blev han landets første »teatertegner«. – Jeg citerer fra Nationaltidendes nekrolog i 1940:

»Hans egen personlige Indsats faldt i første Række indenfor Dagspressen. Man begyndte i Slutningen af Halvfemserne at forsyne Morgenavisen med Tegninger, og han blev en af de første Kræfter, som Bladene tog i deres Tjeneste. Man fandt på at sende ham i Teatret at tegne Skuespillere i Rolle. Det viste sig, at han besad en fænomonal Hukommelse. Studier på Stedet lod sig ikke gøre, men han huskede hvad han så under Skuespillet, så nøje, at han kunne tegne rammende let charge-rede Portrætter af de Optrædende, når han kom hjem. Disse Skuespilreportager huskes endnu. De har placeret Rasmus Christiansen på en fin Plads som en af vort Dagblads-tegneris Pionerer.« Citat slut.

RCs interesse for landbolivet og dets dyr varede hele livet. I begyndelsen af 1900-tallet frem til ca.1930 malede han en lang serie af såkaldte »Landbobilletter«. Først

som oliebilder, som tilhører Landbrugsmuseet i Lyngby og senere 43 Landbohistoriske Akvareller, som nu hænger på Tune Landboskole. RCs interesse for og store viden om dyr, dragter og brugsredskaber gjorde disse billeder meget udbredte som anskuelsesbilleder. RC var på den måde kendt af alle.

I 1915 blev RC formand for Kunstnersamfundet og Kunstnerhuset og var en værd-sat mand på disse poster. Han havde altså også en fagpolitisk stræben og ydede en indsats til gavn for sine kolleger.

Rasmus Christiansen døde den 11. november 1940, næsten 78 år gammel. Han fik en hjerneblødning på vej til en kunstudstilling i København. Ifølge nekrologen i

Nationaltidende efterlod han sig hustruen født Herdis Sahlertz, sønnen afd.chef i Magasin du Nord Jørgen Christiansen og datteren Bodil Rom gift med Bendt Rom.

Med dette vil jeg afrunde dette lille forsøg på at udfolde vort billede af kunstneren Rasmus Christiansen, som de fleste nu formentlig kun husker fra de grønne billeder med sortbroget kvæg.

Selv har jeg fået øget respekt for RC. – Han gjorde oprør i de unge år. Var grundig. Lærte sit håndværk. Var jævnaldrende med modernister, som Vilhelm Lundstrøm, C.F. Willumsen, Edvard Weie og Harald Giersing. For slet ikke at tale om de franske impressionister. Men han løb ikke efter tidens strømninger. Stod fast på sin naturalisme. Han fik ikke en fremtrædende plads i kunsthistorien, men han kunne være sit arbejde bekendt.

Skrevet af Ole Utoft
September 2007

Efterskrift:

Desværre har jeg kun talt med tre mennesker, som kan huske RC og jeg har ikke haft kontakt med hans efterkommere. Endvidere har jeg forgæves efterspurgt egentlige beskrivelser af RCs ophold og arbejde her på Hjarbækegnen. – Hvis nogen læsere kan supplere min viden vil jeg være meget taknemmelig.

Billedfortegnelse:

Forside: Portræt af Rasmus Christiansen tegnet af hans søn Jørgen Christiansen.

Side 3: Maleri med kvæg på Vordegaards jorder. Set mod Skals med Skals Ådal til højre.

Side 4: Udsnit af frisen på Vordegaard.

Side 5: Rasmus Christiansens tegning af kammeraterne på én af de Frie Kunsts skoler.

Side 6: Maleri af en avlstyr.

Side 8: Eksempler på Rasmus Christiansens teatertegninger.

Side 9: Landbohistorisk akvarel. Et mejeri. Én af de 43 i bogen, Landbohistoriske billeder.

Side 10 øverst: Maleri med kvæg på engene og Hjarbæk Havn i baggrunden.

Side 10 nederst: Maleri fra Fiskbæk Å. Set mod det nuværende Svanevejskvarter.

Side 11 øverst: Maleri med Hjarbæk Fjord og Knudshoved/Lynderupområdet. Set mod NV.

Side 11 nederst: Maleri med tyre på Vordegaards jorder. Set mod Skals.

Side 12: Maleri med ungvæg.